

III. Z ŻYCIA NAUKOWEGO

Sprawozdanie z Seminarium naukowo-metodycznego „Dzieci wojny i dzieci uchodźcy - o prawach dzieci z różnych perspektyw”

Bydgoszcz, 17 maja 2018 roku

W murach Szkoły Podstawowej nr 9 im. Władysława Jagiełły 17 maja 2018 r. odbyło się Seminarium naukowo-metodyczne: „Dzieci wojny i dzieci uchodźcy – o prawach dzieci z różnych perspektyw”. Organizatorami seminarium były Zakład Teorii Wychowania i Deontologii Nauczycielskiej UKW w Bydgoszczy oraz Szkoła Podstawowa nr 9 w Bydgoszczy. Patronat nad spotkaniem naukowym objął JM Rektor UKW prof. dr hab. Jacek Woźny oraz Kujawsko-Pomorski Kurator Oświaty Marek Gralik.

Seminarium zgromadziło kilkadziesiąt osób zainteresowanych tytułową problematyką – naukowców, doktorantów, studentów, nauczycieli z bydgoskich szkół i rodziców. Powitanie gości rozpoczęło się muzycznym akcentem fortepianowym – jakim był temat z filmu „Lista Schindlera” – który zagrał Krzysztof Krause, nauczyciel ze SP nr 9 w Bydgoszczy. Otwarcia seminarium dokonała Hanna Wojciechowska-Świeciak – dyrektor Szkoły Podstawowej nr 9 w Bydgoszczy, a wprowadzenia w jego problematykę dokonała dr Ewa Krause i dr Monika Nawrot-Borowska z Zakładu Teorii Wychowania i Deontologii Nauczycielskiej UKW w Bydgoszczy. Uroczyście odczytane zostały prawa dziecka.

Części pierwszej seminarium – obradom plenarnym przewodniczyła dr hab. Ewa Kubiak-Szymborska, prof. nadzw. UKW – kierownik Zakładu Teorii Wychowania i Deontologii Nauczycielskiej UKW w Bydgoszczy. Wykłady wygłosiły dwie prelegentki. *O dziecięcej tożsamości zerwanej – rozważania wstępne* mówiła prof. Maria Szczepka-Pustkowska z Uniwersytetu Gdańskiego, prezentująca wyniki swoich badań realizowanych wraz z prof. Małgorzatą Lewartowską-Zychowicz i dr Longiną Strumską-Cylwik. Drugi wykład zatytułowany „*Gorsze dzieci*” – *ukryty problem. Stereotypy, uprzedzenia i dyskryminacja w edukacji szkolnej* wygłosiła dr Iwona Chmura-Rutkowska z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, apelując do zebranych o edukację dla pokoju.

Drugą część seminarium stanowiła projekcja filmu dokumentalnego: *W imię ich matek – historia Ireny Sendlerowej*. Następnie uczestnicy obejrżeli fotografie i wysłuchali nagranych wspomnień dotyczących wojennego dzieciństwa mieszkańców Bydgoszczy. Prezentacja multimedialna: *Wspomnienia wojennego dzieciństwa* opracowana została przez mgr Katarzynę Mrotek i mgr Alinę Szmigiel z Biblioteki UKW w Bydgoszczy, w ramach projektu „Pamięć Bydgoszczan. Archiwum Historii Mówionej”.

Projekcja filmu i prezentacja Archiwum Historii Mówionej stanowiły doskonale wprowadzenie do części trzeciej, jaką był panel dyskusyjny zatytułowany *Dzieci wojny i dzieci uchodźcy oraz ich prawa z perspektywy dzieci oraz młodzieży szkolnej i studenckiej*. Moderatorkami panelu były Paulina Hetman, nauczycielka historii ze Szkoły Podstawowej nr 9 i dr Monika Nawrot-Borowska z Zakładu Teorii Wychowania i Deontologii Nauczycielskiej. W panelu brali udział uczniowie ze Szkoły Podstawowej nr 9 oraz studentki z Koła Naukowego Wspierania i Krewowania Rozwoju Dziecka UKW. Wprowadzenie do panelu i jego zakończenie uświetniły muzyczne oraz taneczne występy uczniów klasy III Szkoły Podstawowej nr 9, przygotowane przez nauczycielkę Katarzynę Grzelczak. Nawiązywały one do problematyki praw dziecka i pokoju na świecie.

Seminarium towarzyszyła wystawa: „Dzieci wojny – dzieci uchodźcy”, na której prezentowane były prace – reprints obrazów autorstwa Danuty Muszyńskiej-Zamorskiej poświęcone dzieciom wojny.

Podczas seminarium organizatorzy i prelegenci podkreślali, iż dzieciństwo to okres w życiu człowieka najczęściej kojarzący się z beztróską, zabawą i radością. Jednak dla dzieci, którym przyszło i przychodzi żyć w warunkach wojny i ludobójstwa następuje całkowita, często gwałtowna, utrata dzieciństwa. Brak poczucia bezpieczeństwa, lęk, przemoc, utrata bliskich, ciągle obcowanie ze śmiercią stają się częścią doświadczanego codziennie świata najmłodszych. Podobnie jest w przypadku dzieci uchodźców, które z powodów różnych prześladowań zmuszone są opuszczać swoje rodzinne domy i kraje, zdając się na pomoc nie zawsze uczciwych, obcych ludzi. Dzieciństwo dzieciom wojny i dzieciom uchodźców zostaje odebrane i zniszczone jeszcze przed wejściem w dorosłość, pozostawiając głębokie rany w psychice. Rany, które często nigdy się nie zabliznią.

Wielokrotnie podczas obrad i dyskusji padały twierdzenia, iż zadaniem dorosłych jest uczynić wszystko, aby dzieci miały możliwość radosnego i beztróskiego przeżywania swojego dzieciństwa. Dziecko, podobnie jak dorosły, jest właścicielem swoich praw i wolności. Należy zatem stale przypominać zapisane w Konwencji o prawach dziecka zasady, mówiące, że dobro dziecka i jego ochrona jest najwyższym celem w traktowaniu człowieka – dziecka, które wymaga ochrony przed wszelkiego rodzaju przemocą (niewolnictwem, handlem ludźmi, wykorzystywaniem seksualnym, pracą przymusową, udziałem w działaniach zbrojnych).

Rok 2018 przebiega pod patronatem Ireny Sendlerowej. Z inicjatywą jego ustanowienia wystąpił Rzecznik Praw Dziecka Marek Michalak. 12 maja 2018 r. minęła 10. rocznica śmierci Pani Ireny – wybitnej działaczki społecznej, która z dużym poświęceniem działała na rzecz ratowania drugiego człowieka, niosąc pomoc

potrzebującym i słabszym – dzieciom. W czasie II wojny światowej, narażając własne życie, jako kierowniczka referatu dziecięcego Rady Pomocy Żydom „Żegota” przyczyniła się do ocalenia z Holokaustu około 2500 żydowskich dzieci. Do końca swojego życia twierdziła, że mogła zrobić więcej. Stąd organizacja seminarium i prelekcja filmu Jej poświęconego była swoistym hołdem złożonym Irenie Sendlerowej, pozwalającym zapoznać się z Jej działalnością i tym samym pochylić nad prawami dziecka rozpatrywanymi w różnych kontekstach – na przykład wojny, uchodźstwa i z perspektywy różnych podmiotów – osób dorosłych, w tym odpowiedzialnych za procesy edukacyjno-wychowawcze oraz samych dzieci i młodzieży.

Cele seminarium odnosiły się do:

- podnoszenia świadomości podmiotów edukacji w zakresie kwestii związanych ze stanowieniem i przestrzeganiem praw dziecka;
- ukazania problematyki praw dziecka w recepcji dzieci i młodzieży;
- upowszechniania postaci, dzielności oraz odwagi Ireny Sendlerowej oraz przypomnienia idei korczakowskich dotyczących praw dziecka;
- stworzenia płaszczyzny dyskursu i budowania doświadczeń różnych podmiotów edukacji i wychowania na temat praw dziecka i ich przestrzegania w przestrzeni publicznej.

W odczuciu organizatorów i uczestników seminarium, cele te udało się podczas spotkania zrealizować.

W czasie dyskusji padła ze strony organizatorów i prelegentek propozycja przygotowania merytorycznych materiałów posesyjnych, adresowanych do kadry nauczycielskiej, pedagogów i wszystkich zainteresowanych prawami dziecka oraz problematyką dzieci wojny i dzieci uchodźców. Materiały te mają służyć pogłębianiu wiedzy i podnoszeniu świadomości społecznej w temacie podjętym na seminarium, a także realizacji w tej dziedzinie zajęć dydaktycznych z dziećmi, młodzieżą i studentami. Materiały te zostały opublikowane na stronie Zakładu Teorii Wychowania i Deontologii Nauczycielskiej UKW.